

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

§. 2. Refellitur sententia P. Hurtadi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

non in aliquod ens rationis, & quacumque alia seclusa cognitione terminata ad ens rationis verum est: ergo veritas non consistit in ente rationis. Dices hæc iudicia non esse vera formaliter, sed tantum fundamentaliter, donec adueniat ens rationis factum per cognitionem, quæ cognoscantur ut vera. Contrā: in primis mihi absurdum est, actus intellectus diuini, quibus iudicat ipsum existere, esse omnipotentem, & infinitum creaturas ab illo dependere, veros non esse formaliter quovisq; postea cognoscantur per cognitionem factiæ ens rationis, ex hoc enim inferitur plura iudicia, quæ à nobis non cognoscuntur, & ideo nullum ens rationis illis impingimus, formaliter non esse vera, sed tantum fundamentaliter. Deinde sequitur, Deum realiter, & secluso figmento, non habere iudicia vera formaliter, neque formaliter verè iudicare, sed tantum fundamentaliter, quæ omnia etiam si explicentur à sectatoribus sententiæ, quam impugno, ita ut in se nihil absurdi contineant, nihilominus ut sonant, non bene apud plurimos audient. Secundò hunc dicendi modum impugno, Id quod secundum hanc sententiam verum fundamentaliter, & non formaliter appellatur, sufficit ut propositio vera formaliter dicatur, dicit enim iudicium, & obiectum existens eo modo, quo iudicatur: ergo malè ad alia entia rationis recurrunt, ut iudicium verum formaliter constituat: & sine fundamento in plures se iniiciunt difficultates, plura dura factis, & nimis difficilia tentant propugnare. Hæc impugnatio notam facit sententiam, quam euerit, quæ tantum differt à communi, quam postea tradam, ex eo quod veritatem fundamentalem appellet, quod communis sententia melius veritatem formalem esse dicit, & supra hanc veritatem formalem, quam fundamentalem esse dicit sententiæ, de qua agimus, fictitiè fictionem, seu ens rationis superaddit, ut aliquid inueniat, quod formalem veritatem appellet.

4 Secunda sententia, quam alij amplectuntur apud P. Soar. disp. 8. metaph. sect. 1. veritatem constituit in quadam relatione reali prædicamentali inter iudicium & obiectum ab utroque distincta. Hæc opinio eisdem rationibus, quibus præcedens, efficaciter impugnatur, quia antequam adueniat relatio; debet supponi fundamentum, in quo formaliter veritas, vel falsitas illa relatione seclusa reperitur: habet insuper speciales impugnationes. Actus intellectus diuini non possunt esse fundamentum alicuius relationis prædicamentalis superadditæ, & tamen sunt veri: ergo veritas illorum non consistit in relatione superadditæ. Dices relationem, quæ actus intellectus diuini constituitur formaliter verus, non subiectari in actu, sed in obiecto. Contrā: actus quo Deus seipsum cognoscit, & illa, quæ sunt intrinseca propria Dei, habet pro obiecto ipsum Deum: sed in Deo nulla potest esse relatio prædicamentalis superaddita: ergo neque in hoc actu neque in illius obiecto potest subiectari aliqua prædicamentalis relatio, quæ actus verus formaliter reddatur. Secundò, relationes prædicamentales superadditæ si dantur, exigunt fundamentum, & terminum actu existentem: sed cognitio vera sæpe respicit obiectum non existens, sed purè possibile, vel præteritum, seu futurum, & aliquando fictum, ut cum dico, ens rationis non habet esse: ergo nulla relatio prædicamentalis potest reperiri in his propositionibus, quæ illarum obiectum tanquam terminum respiciant. Vltimò has relationes prædicamentales non dari in rerum natura ostendam in Metaph. Controu. 9. Punct. 4.

5 Consent alij veritatem & falsitatem non distinguere ab actibus intellectus suppositis quibusdam connotatis, quorum his positus actus per suammet entitatem verus est, ita ut si horum loco alia connotata ponerentur, idemmet actus per eandemmet entitatem falsus esset. Non possum passim contra hos connotatores integram instituire disputationem: illos insequor in Metaph. Controu. 9. Punct. 4. §. 2.

§. II.

Refellitur sententia P. Hurtadi.

6 Pater Hurtadus docet disp. 9. de anima sect. 3. Veritatem (idem tene semper de falsitate) formaliter & ex natura rei esse idem cum actu intellectus, ita ut actus qui est verus ita per suam entitatem intrinsecè verus sit, ut neque de potentia Dei absoluta possit non esse verus, quæ

propter actus quo dico ego *Petrus currit*, currente Petro, esse non posset, si Petrus non curreret, sed casu, quo non curreret, esset alius actus intrinsecè falsus. Neque consequenter, neque verè. Non consequenter, quia Hurtadus disp. 15. Metaph. sect. 2. asserit relationem similitudinis consistere in utroque extremo simul sumpto: ergo veritas, quæ est quasi similitudo quædam intentionalis inter iudicium, & obiectum debet consistere in utroque. Verge. Hanc albedinem esse similem illi, seu sicuti illam, dicit hanc & illam albedinem: ergo hoc iudicium dicere rem sicuti est, dicit ipsum iudicium, & rem existentem eo modo, quo per iudicium repræsentetur: sicuti enim similitudo dicit albedinem hanc esse sicuti est illa, ita veritas dicit iudicium repræsentare rem, sicuti est illa res, quod importat iudicium rem hac ratione repræsentare, & rem hac ratione existere. Non verè opinatum esse Hurtadum sic probare. Actus quo ego dico modo *Petrus currit* erit idem, si Petrus currat, siue non currat: sed si Petrus currit erit verus, falsus, si non currit: ergo idem actus indifferens est ut sit verus, vel falsus: ergo non habet veritatem aut falsitatem intrinsecam. Totum argumenti negotium in probanda maiori situm est, quam sic ostendo. Actus quo ego dico *Petrus currit*, nullam potest habere connexionem cum obiecto, ergo idem esset etiam si obiectum non existeret. Antecedens probo. Obiectum non potest physicè influere in actum, ut plurimam enim est distans & sæpe non existens, sed præteritum, vel futurum, & non raro non est ens possibile, sed tantum negatiuum: ergo non potest physicè influere; non moraliter, quia nullum est fundamentum huius influxus moralis, neque ex aliquo capite talis influxus est necessarius: ergo non est ponendus, quæ enim potest esse connexio inter actum naturalem, quo dico *Petrus currit*, & negationem crastinam Petri? Dices esse connexionem veræ imaginis, & representationis veræ cum obiecto, sicuti est connexio inter relationem cum suo termino. Contrā. Representatio ut sic connexionem non habet cum re repræsentata, aliis nulla daretur representatio falsæ: representationem veram formaliter ut veram fateor, habere connexionem, seu includere obiectum; petitur tamè principium, cum dicitur actum secundum se habere connexionem cum termino, quatenus est vera representatio obiecti, quia disputamus an actus secundum se præcisè dicat rationem veræ representationis, seu veritatis alicuius representationis: assignanda est ergo ratio propter quam actus secundum se connexionem habeat cum futuritione negationis, quam repræsentat: sed esto, habeat actus verus connexionem cum existentia obiecti, quod repræsentat, quia est imago, & representatio illius argumentor de actu falso. Actus falsus quo ego dico modo: *Petrus currit* cras, non est imago neque representatio negationis cursus crastini Petri: ergo non potest habere connexionem cum tali negatione; ergo etiam si defecet talis negatio, & existeret cursus crastinus Petri, cuius talis actus est representatio, posset talis actus existere: ergo actus qui modò est falsus, posset esse verus: ergo non est intrinsecè & per suam entitatem falsus.

7 Verge: etiam si actus iste quo ego dico *Petrus currit*, haberet connexionem cum futuritione cursus Petri, hæc connexio non posset esse physica, siquidem alterum illius extremum modò non existit: ergo tantum esset moralis, quæ actus exigeret futuritionem obiecti, quod repræsentat, & non existeret casu, quo illud obiectum non esset extitutum: ergo posset Deus de potentia absoluta, producere talem actum contra ipsius exigentiam, etiam si illud obiectum non esset futurum: ergo talis actus posset coniungi cum negatione sui obiecti: ergo posset esse falsus: ergo per suam entitatem verus non est, vel duo inferuntur contradictoria, videlicet esse verum per suam entitatem, & simul non esse verum sed falsum ex defectu obiecti, quod repræsentat. Dices implicare Deum producere hunc actum verum, quo ego dico *Petrus currit*, casu quo Petri cursus non esset futurus, sicuti implicat Deum producere relationem superadditam deficiente termino. Ab hoc vltimo incipiat solutionis impugnatio: Responsum ego relationes superadditas propter hanc rationem, quia percipi non potest, quomodo in me producat modus quidam superadditus, ex eo quod in India alius nascatur homo; & quomodo relatio in me producta pereat, ex eo quod terminus valde distans defecerit: ergo exemplum de relationibus potius obest, quam prodest prædictæ sententiæ.

sententia. Secundo: qui relationes has predicamentales admittunt, illas tantum annectunt terminis actu existentibus, & positivis, veritas autem saepe respicit obiecta non existentia, sed prae terita vel futura, & saepe fertur in negationes, & in entia rationis, cum quibus nulla potest esse physica connexio, sicuti consideratur in relatione similitudinis cum termino, quem respicit. Rursus relatio tantum habet connexionem cum termino, quem respicit, haec autem sententia, quae constituit propositiones intrinsecè falsas, constituit connexionem inter propositionem, & contradictorium termini, quem significat, propositio enim falsa, quae ego dico modò: *Petrus currit*, habet pro termino cursum futurum Petri, & constituitur connexa cum negatione eius cursus futuri. Aliter solutionem impugno. Quando intellectus est in actu primo ad iudicandum Petrum cursum esse, siue Petrus cursus sit, siue non, sunt eadem principia physica ex parte intellectus: ergo possunt reproducere eundem effectum: quotiescumque enim est eadem causa, & idem actus primus, potest in eundem actum secundum prorumpere: ergo intellectus potest producere idem iudicium, siue sit cursus Petri, siue non: sed illud iudicium erit verum, si cursus Petri sit futurus, & si futurus non sit, falsus erit: ergo potest idem iudicium esse verum, vel falsum: ergo non habet veritatem aut falsitatem intrinsecam. Futuro vel non futuro cursu Petri me habere eadem principia ex parte intellectus ad iudicandum esse futurum, negari non potest, quia cursus futuritio, illiusve negatio non inest in meum iudicium: sed dices habere intellectum diversum determinativum, ratione cuius eadem causa potest diversum effectum producere, quod determinativum esse dices futuritionem cursus, illiusve negationem, quia haec determinat ad assensum intrinsecè falsum, & illa ad assensum intrinsecè verum. Contrà. Id quod actu non existit sicuti cursus futurus, & id, quod in se non est quid positivum, sed negativum, & adhuc non existens, sicuti est cursus Petri non futurus, non potest physicè meum intellectum determinare ad hunc effectum potius quam illum producendum: ergo tantum potest determinare moraliter mediâ voluntate Dei, exigendo, ut Deus potius concurret ad hunc assensum, quam ad illum: sed Deus potest operari contra hanc exigentiam morale: ergo etiam si daremus hoc iudicium exigere existentiam sui obiecti, nihilominus concedendum non esset intrinsecè esse verum, quia saltem de potentia absoluta posset illi deficere obiecti existentia. Adde quod etiam si de potentia Dei absoluta hoc iudicium non posset existere illius obiecto non existente, quod in cognitionibus divinis necessarîo reperitur, nihilominus dicendum non esset iudicium habere veritatem secum adequatè identificatam, ut probabo modò de actibus divinae mentis. Ultimò: si hoc prædicato intrinsecè identificato cum actu, rectè intelligitur actus verus, vel falsus: ergo absque fundamento tale prædicatum constituitur: Antecedens probandum illo secluso prædicato veritatem & falsitatem propositionis componam.

7
8 Arguit Arriaga disp. 14. sect. 1. sub. 2. contra Hurtadi sententiam sequi ex illa Deum esse causam determinantem meum intellectum ad errorem, quando iudico obiectum esse futurum, quod re vera non erit. Hoc argumentum specialem non habet difficultatem, quia auctores oppositæ sententiae dicunt negationem obiecti futuri determinare intellectum, ut eo ipso quod assensum eliciat circa tale obiectum, illum eliciat erroneum, & non verum, & ita necessum non est Deum determinare intellectum ad errorem. Fateor solutionis doctrinam veram non esse, quam supra impugnavi, sed ab illius impugnatione incipere debet argumentatio contra sententiam Hurtadi, neque est cur ab absurdo à longè petito trahatur impugnatio.

9 Arguit secundò, sequi Angelum posse cognoscere futura etiam libera in iudicio, quo illorum futuritio modò ab ipso Angelo prædicatur, quod intuitivè cognoscit Angelus, & ita deprehendit an sit intrinsecè verum, vel falsum, si intrinsecè verum cognoverit, rectè inferet obiectum esse futurum; si intrinsecè falsum esse reperit, optimè deducet illius obiectum non esse futurum. Resp. Hurtad. Angelum non posse cognoscere an iudicium de obiecto futuro libero sit verum, vel falsum, neque discernere inter iudicium verum, vel falsum de eodem obiecto libero: quia eo ipso quod illi non debeat cognitio obiecti liberi, illi non debetur cognitio obiecti ex quo possit aliud obiectum

liberum deducere. Hanc solutionem hac ratione impugnare putat Arriaga: Angelus cognoscit ea iudicia possibiliter affirmativa de peccato Petri futuro, & cognoscit unum esse intrinsecè verum, & alterum intrinsecè falsum, & postea se determinat ad habendum unum ex illis iudiciis: ergo cum postea intuitivè cognoscat iudicium ad quod ex illis quæ possibiliter cognoverit, se determinavit, quodque illorum habeat, ac proinde, an sit intrinsecè verum, vel falsum. Nec minimum premit ratio, quam Arriaga evidentem esse putavit. Hurtadus enim qui negat inter duo iudicia existentia non posse Angelum discernere, quodnam illorum sit intrinsecè verum, & quod intrinsecè falsum, idem dicit de eisdem iudiciis possibilibus, in quibus non poterit Angelus verum à falso discernere, & ita etiam si cognoscat se determinasse ad certum iudicium, quod antea possibile cognoverat, cognoscere non poterit an sit intrinsecè verum vel falsum, quia hoc in illo non cognovit dum illud prius possibile cognoverat. Alia quæ adducit Arriaga maioris ponderis non sunt, neque enim novum est rem aliquam intuitivè cognosci, & aliquid illius prædicatum cognoscentem latere ex modo quo res illa cognoscitur.

S. III.

Propria sententia.

10
Valde inter se differunt iudicio per suammet entitatem falsitatem repugnare, & per suam entitatem verum esse veritate adequatè identificata cum actu. Ut rem explicem suppono; quod statim probabo, veritatem consistere in iudicio, & existentia obiecti; Actus quo Deus iudicat me existere, quatenus verus, dicit actum divinae mentis, & meam existentiam, & ita illius veritas non adequatè identificatur cum ipso actu, sed tantum inadæquatè, quia actum Dei dicit & meam existentiam. Nihilominus actus divinae mentis per suammet entitatem habet repugnantiam cum falsitate, quia per suam entitatem supponit obiectum, per quod simul cum illo illius veritas constituitur, & petit coexistentiam obiecti, ita indispensabiliter, ut neque de potentia Dei absoluta illi possit deficere. Itaque ut distinctè in hac questione procedatur, duo nobis definienda sunt, Primum, an veritas sit identificata cum actu. Secundo an casu quo distingatur, actus verus connexionem habeat essentialem cum veritate, seu cum obiecto, per quod simul cum ipso actu veritas adequata constituitur.

11
Dicendum est in omni iudicio naturali, vel supernaturali, creato, vel increato, erroneo vel scientifico repetiri veritatem quandam, vel falsitatem constatam ex ipso iudicio, & ex illius obiecto, secluso quocumque intrinsecò prædicato, per quod actus intrinsecè verus constituitur. Probò: eo ipso quod ego dicam *Petrus currit*, & existit Petri cursus, intellectus iudicat id quod est de facto, & res de facto se se habet eodem modo, quo iudicatur ab intellectu, alio quocumque prædicato secluso: ergo eo ipso quod sit tale iudicium in intellectu, & obiectum ad quod terminatur existens, actus est verus, quia actum esse verum nihil aliud est quam rem enunciare sicuti est. Idem dico de actu falso, qui constituitur per iudicium, quo dico *Petrus currit*, & negationem cursus Petri alio quocumque prædicato secluso. Confirmatur ratione insinuatâ num. 5. Iudicium esse verum dicit formaliter iudicium rem affirmare eo modo quo est: sed iudicium rem affirmare eo modo, quo est, non tantum dicit iudicium rem hoc modo affirmare, sed etiam rem eodem hoc modo se habere: sed rem eodem modo se habere, dicit modum quo res se habet: ergo veritas formaliter dicit modum, quo se habet obiectum: sed hic est indistinctus ab ipso obiecto; ergo actum esse verum dicit formaliter obiectum, ergo veritas dicit obiectum, non solum: ergo actum & obiectum.

12
Ex hac conclusione inferitur omnem actum à suo obiecto distinctum veritatem habere partim intrinsecam, & partim extrinsecam; intrinsecam quatenus dicit obiectum ab actu distinctum, actum verò identificatum cum obiecto, qualis est actus, quo Deus se ipsum cognoscat, & si quæ est alia cognitio creata reflexiva supra se ipsam: quæ nullum aliud habeat obiectum, esse adequatè, & intrinsecè verum per suammet entitatem, quia cum veritas nihil aliud